

ملاقات با تاریخ در خانه ابدی

شهر تبریز است و یادها و خاطره‌های رنگین از دیروزها، خاطره‌هایی میراث امروزمین ما را از آنچه بوده‌ایم شکل داده؛ میراثی که موزه‌ها را امانت‌دار نگاهدارشان می‌شناسیم.

گشت و گذار بهاری در موزه‌های تبریز ملاقات با تاریخ در خانه ابدی

شهر تبریز است و یادها و خاطره‌های رنگین از دیروزها، خاطره‌هایی میراث امروزمین ما را از آنچه بوده‌ایم شکل داده؛ میراثی که موزه‌ها را امانت‌دار نگاهدارشان می‌شناسیم.

به گزارش خبرگزاری فارس از تبریز، تبریز، شهر خاطره‌هاست؛ شهر راز و رمزهای بی‌حد و مرزی که لابلای آجرهای تاریخ، در میان صدای کوبش دفتین، برفراز آوازه‌های قویوز و در نگاه مردمانش جاری است.

تبریز، شهر تاریخ است؛ با هزاران خاطره که از دیرباز با دست‌های هنر ساز و دل‌های پرنقش و نگار برتن سیم و زر و خاک نشسته‌اند و کاسه و کوزه و صراحی را مایه‌ای از عشق بخشیده‌اند.

و در همین تبریز می‌توان چرخید و در میان دیوارهای پر نقش و نگارخانه‌هایی زیبا یا در درون ستون‌های شیشه‌ای پر نور، دست ساخته‌هایی به قدمت اندیشه انسان را دید و لذت برد.

و اکنون، همزمان با روز موزه و میراث فرهنگی وقت خوبی است برای بازبینی و چرخ زدن در موزه‌های زیبا و پرتعداد شهر تبریز؛ جایی که صداها اثر و یادگار تاریخی چشم انتظار بازدیدکنندگان نشسته‌اند.

بهار و ماه زیبای اردیبهشت و موزه گردی در تبریز! تمام اینها می‌تواند خاطره‌ای بی‌نظیر برای هر بیننده‌ای را فراهم کند، دیدن یادگاران تاریخ در خانه ابدی شان...

موزه‌های تبریز آن قدر حرف و حدیث برای گفتن دارند که می‌توانید روزهای بهاری‌تان را در میان آنها و به شنیدن قصه‌هایی از دیروز سپری کنید، موزه‌داران و راهنماهای موزه‌های تبریز هم در ایامی که به نام موزه و میراث فرهنگی است و هم در باقی ایام سال بی‌صبرانه انتظار شما و چشمان پرشوق و گوش‌های مشتاقان را می‌کشند.

یکی از اولین گزینه‌های مطرح برای موزه‌گردی در شهر تبریز که صاحب ده‌ها موزه زیبا و ارزشمند است، بدون تردید «موزه آذربایجان» در حوالی میدان ساعت تبریز است. موزه آذربایجان دومین موزه‌ای است که وارد دنیای تاریخ‌نگاری ایران شد و بیش از هفت دهه میزبان نقش نگاره‌های دنیای گذشته برای مردمان امروز و فرداست. موزه آذربایجان در بنایی باشکوه، با سردری که به سبک طاق‌های ساسانی بنا شده و در سه طبقه آثاری از سراسر ایران زمین را در خود جای داده است. آثار طبقه همکف موزه به دوره پیش از اسلام مربوط است و در ویتترین‌هایی شیشه‌ای و به سبک چیدمان تاریخ محور، هزاره به هزاره و صده به صده آثار مختلفی از وسائل و ادوات شکار و مبارزه، کوزه، پیه سوز، آثار مفرغی و فلزی، زیور آلات، جام‌های شیشه‌ای و ظروف مختلف را نگهداری می‌کند.

طبقه بالای موزه در دو قسمت مجزا چیده شده است. در قسمت سمت راست، ویتترین‌هایی مشابه طبقه پایین، آثار دوره اسلامی را به همان سبک تاریخ محور نگهداری می‌کنند. در دو طرف سالن هم نمونه‌هایی از پارچه دستبافت و همچنین یکی از قالی‌های برجسته تبریز که پس از بازبافی به نمایش عمومی درآمده را مشاهده کنید.

در سمت چپ نیز یکی از کامل‌ترین مجموعه سکه‌های ایران از زمان پیدایش مهر و امثال آن تا سکه‌های دوره قاجار را می‌توانید ببینید و از این همه تنوع دچار شگفتی شوید! زیر زمین موزه اما به نمایش مجسمه‌های غول پیکر استاد احد حسینی اختصاص یافته است. مجسمه‌هایی که استاد برجسته مجسمه‌سازی کشورمان با زحمات بسیاری آنها را ساخته و به دلیل وجود معانی

ارزشمند اخلاقی و انسانی آنها را در اختیار موزه آذربایجان قرار داده تا بازدیدکنندگان به ویژه مسافران و گردشگران را با هنر امروز تبریز نیز آشنا کند.

هنگام بازدید از موزه آذربایجان می‌توانید از کمک راهنماهای مختلف و متخصص موزه بهره بگیرید. اما یکی از بهترین کسانی که می‌تواند شما را در شناخت بهتر و دقیق‌تر موزه آذربایجان راهنمایی کند، خانم «رنجیر» راهنمای باسابقه و توانمند این موزه است که با تسلط کامل به تاریخچه آثار و البته زبان انگلیسی راهگشای بسیاری از تورهای گردشگری بوده‌اند. اگر گذرتان به موزه آذربایجان افتاد و مهمانی از کشورهای دیگر هم همراهتان بود می‌توانید با خیال آسوده در موزه چرخ بزنید.

بعد از بیرون آمدن از موزه آذربایجان و خداحافظی با دو شیر سنگی محافظ موزه، می‌توانید فضای کوچک اما پر از آثار سنگی «موزه سنگ نگاره‌ها» را مشاهده کنید.

پس از آن همسفر هوای مطبوع بهاری تبریز شده و تا میدان ساعت قدمی بزنید. پشت عمارت ساعت و در کوچه تاریخی مقصودیه، موزه دیگری انتظارتان را می‌کشد. «موزه سنجش» در محل خانه تاریخی خانواده مرحوم سلماسی آنقدر زیبایی برای دیدن دارد که چند ساعتی شما را در حیات اندرونی و لابلاهای ارسی‌های باشکوهش نگاه دارد.

برای ورود باید سرخم کنید و از درب چوبی و کلون‌های فلزی‌اش بگذرید و بعد از عبور از پاگرد ورودی، به حیاطی برسید که قدیم‌ترها فقط محل رفت و آمد خانواده درجه یک بوده و امروز با درختان و گل‌های رنگارنگ انتظار شما را می‌کشد. پس از ورود شاید اولین چیزی که مایه تعجب‌تان را فراهم آورد، تکه سنگ بزرگی است در مسیر شما قرار گرفته است؛ شاید فکر کنید موزه چه جای یک تخته سنگ بزرگ است؟! اما اگر از خانم «طاهر مقدس» یا دیگر راهنماهای موزه بپرسید، با شرح کامل خواهند گفت که شما در مقابل یک پدیده نادر هستید و آنچه می‌بینید، تنه یک درخت است که در میلیون‌ها سال تغییر ماهیت داده و به تخته سنگی که می‌بینید تبدیل شده است، و چون این اتفاق در سال‌های بسیاری مراحل تکامل خود را طی کرده، نوعی از سنجش زمان را یادآوری می‌کند.

درون موزه هم می‌توانید انواع ساعت، متر، ترازو، ابزار رصد ستارگان و امثال آن را در سرسراهایی مزین به مجسمه‌ها و اشیای تاریخی ارزشمند و زیر نور شیشه‌های رنگین مشاهده کنید.

خانه مرحوم کوزه‌کنانی در راسته کوچه حوالی میدان نماز را امروز به نام «موزه مشروطه» می‌شناسیم. خانه‌ای مانند بیشتر یادگاران تاریخ، زیبا و قابل تامل که در خیابان راسته کوچه، در نزدیکی بازار تبریز و تقریباً روبه‌روی ورودی مسجد جامع یا جمعه مسجد تبریز واقع شده است. فاصله کوتاه درب ورودی تا حیاط را که طی کنید، حوضی کوچ و درختانی بسیار را می‌بینید که این روزها در عطر اطلسی‌ها و شب بوهای رنگارنگ مخفی شده‌اند و به مجسمه‌های ستارخان سردار ملی و باقرخان سالار ملی با احترام می‌نگرند.

درون موزه عکس‌های مختلفی از دوران مشروطه، ابزار آلات و وسایل شخصی افرادی که در نهضت مشروطه شرکت داشته‌اند، روزنامه‌های تبریز در دوران طلایی اثرگذاری خود برای قانون خواهی، سردیس‌های کوچک و بزرگ سران مشروطه و هدایای مختلف خانواده مشروطه خواهان به شکلی منسجم چیده شده‌اند. می‌توانید از آقای شیرزاد، راهنمای توانمند موزه در مورد زینب پاشا و باز کردن درب انبارها به روی مردم بپرسید، یا بخواهید در مورد هاوارد باسکرویل بپرسید که چرا ماند و به حرکتی مردمی پیوست و در این راه جان باخت، و یا در مورد حسین خان باغبان، علی موسیو، شیخ محمد خیابانی و دیگر سران مشروطه اطلاعات کاملی کسب کنید.

مقصد بعدیمان «موزه محرم»، منزل تاریخی مرحوم دکتر صحتی است که کمی بالاتر از موزه مشروطه و در راسته کوچه، کوچه کنار آتش نشانی واقع شده است. خانم «ابوالفتحی» در این موزه به شما در خصوص آیین‌ها و رسوم سوگواری ماه محرم در نقاط مختلف آذربایجان می‌گوید و اشیای و وسایل نذری و سوگ را نشان‌تان می‌دهد.

دیدن اسب سپید غرق در پارچه‌های رنگین وسط حیاط موزه خاطره‌آشنایی با این مکان را برایتان ماندگارتر هم می‌نماید تا ادامه مسیر بدهید و خود را به منطقه تاریخی ششگلان برسانید.

جایی در نزدیکی مقبرةالشعراى مشهور تبریز، موزه‌ای آرام گرفته است که خاطرات بسیاری را در حافظه تاریخی‌اش ثبت کرده؛ «موزه قاجار» که با نام خانه امیرنظام گروسی هم شناخته می‌شود، خانه‌ای بی‌نهایت باشکوه و عظمت است؛ هرچند امکان دارد راه ورودی آن را اشتباه بگیرید و با عبور از دروازه‌ای مرتفع و سنگی که روزگاری جزو حیاط این خانه بوده، خود را مقابل سازمان صنعت، معدن و تجارت استان بیابید!

ورودی این خانه به دلیل وجود مدرسه‌ای که سال‌هاست قرار است تخریب و به جای دیگری منتقل شود، کمی سخت‌آشناست، اما با عبور از دالان کنار مدرسه می‌توانید درختان حیاط را ببینید و خود را به آنجا برسانید.

پس از ورود لازم است دقایقی تامل کنید و بنایی را ببینید که روزگاری ولیعهد نشین ایران بوده و اکنون یادگاران تاریخی دوره قاجار را از سکه و پارچه و ظرف و ساز و سلاح و چوب و امثال آن را در دل خود نگهداری می‌کند. می‌توانید سراغ خانم ابوالفتح زاده را بگیرید و سؤالات بسیاری را مطرح کرده و به شایستگی پاسخ بگیرید. زیر زمین خانه به غیر از تمام دیدنی‌های موزه‌اش، دو کتیبه سنگی دارد که از زمان قاجار در دل دیوارهایش جا گرفته‌اند. یکی کتیبه مرمری برای یادبود تاجگذاری و دیگری یادگار زمین لرزه تبریز. در بزرگترین بخش زیرزمین، به غیر از حوض سنگی پر از ماهی، مجسمه بزرگانی همچون عباس میرزا ولیعهد را نیز می‌بینید و احتمالاً این فکر از ذهنتان می‌گذرد که ای کاش عباس میرزا می‌ماند و زمامدار کشورمان در برهه حساس قاجار و نبردهای خارجی و مشکلات داخلی آن روزگار می‌شد؛ که البته اجل مهلتش نداد و نشد ...

موزه گردی در تبریز به همین‌ها ختم نمی‌شود؛ «موزه قرآن و کتابت» در محل مسجد تاریخی صاحب‌الامر و در میدانی به همین نام، سایت موزه عصر آهن واقع در پشت مسجد کبود، موزه شهرداری در اولین بلديه کشور واقع در عمارت ساعت، موزه استاد شهریار در خانه ایشان واقع در خیابان مقصودیه و موزه تاریخ طبیعی در سازمان حفاظت از محیط زیست واقع در خیابان آبرسان از دیگر موزه‌هایی است که دیدنشان تصور جامعی از آنچه بوده‌ایم و حتی آنچه تصمیم داریم بشویم را به ما می‌دهد.

از یاد نبریم برای شناختن دنیا، باید اول شهر خودمان را و کشور خودمان را بشناسیم و باید بپذیریم درس گرفتن از گذشته بسیار ساده‌تر و کم‌هزینه‌تر از آزمودن تمام آزمودنی‌هاست.

پیش از سفر به هرکدام از این خانه‌ها و موزه‌ها می‌توانید سؤالات خود را از مسئولان موزه بپرسید و دست پر به دیدار تاریخ بروید!

موزه آذربایجان 5261696

موزه سنجش (خانه سلماسی) 5543459

موزه مشروطه (خانه کوزه کنانی) 5256323

موزه قاجار (خانه امیرنظام) 5236568

موزه قرآن و کتابت (مسجد صاحب‌الامر) 5252733

موزه محرم (خانه دکتر صحتی) 5234738

نگارنده: فرینوش اکبرزاده